

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 4

DOM
Meddelad i Stockholm
2025-11-19

Målnummer
FT 19260-24

PARTER

Kärande

Malmö mot Diskriminering, 802455-5867
Nobelvägen 36C
214 33 Malmö

Ombud: Juristerna Karin Henrikz och Disa Nordling
Adress som ovan

Svarande

Stockholms kommun,
Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm

Ombud: Biträdande statsadvokaterna Peter Lillthors och Jakob Roos
Hantverkargatan 3 A, 2 tr
105 35 Stockholm

DOMSLUT

1. Stockholms kommun ska till Sekretess A betala 28 000 kr samt ränta enligt 6 § räntelagen på det beloppet från den 20 november 2024 till betalning sker.
2. Stockholms kommun ska ersätta Malmö mot Diskriminering för rättegångskostnader med 18 843 kr, varav 900 kr avser ansökningsavgift och 17 943 kr avser resa och logi.
3. Sekretessbestämmelsen i 36 kap. 4 § första stycket punkten 2 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifter om A:s identitet som lagts fram vid förhandling inom stängda dörrar och som framgår av bilagan till denna dom.

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

BAKGRUND

A har funktionsnedsättning i form av dyslexi och autism vilket innebär att hon har behov av stöd i skolan. Stockholms kommun ("Kommunen") är huvudman för skolan där A började i årskurs sju hösten 2017. Skolan har haft kännedom om dyslexidiagnosen sedan A började på skolan. A fick autismdiagnosen i början av år 2020.

A gick ut höstterminen 2018 med betyget F i svenska och samhällskunskap utan att ha fått någon föregående formell betygsvarning. I början av vårterminen 2019 genomförde skolan, mot bakgrund av A:s skolresultat, en pedagogisk utredning kring A:s situation och behov av stöd. Utredningen, som färdigställdes den 9 januari 2019, kom fram till att A var i behov av extra anpassningar inom den ordinarie undervisningen.

A nådde inte kunskapskraven i majoriteten av ämnena vårterminen 2019. Skolan konstaterade den 2 maj 2019 att de extra anpassningarna som hade satts in inte var tillräckliga och att A bedömdes vara i behov av särskilt stöd. Skolan beslutade om ett åtgärdsprogram den 19 augusti 2019. A gick ut höstterminen 2019 med F i svenska, engelska, bild, idrott, musik, spanska och samhällskunskap samt streck i geografi, historia och religion.

Ramarna för A:s åtgärdsprogram reviderades med ett nytt åtgärdsprogram beslutat den 10 januari 2020. Det åtgärdsprogrammet upphävdes i beslut 2020:432 av Skolväsendets överklagandenämnd (ÖKN). Skälet till detta var bland annat att skolan inte hade gjort någon ny utredning av A:s behov. A gick ut vårterminen 2020 med tolv godkända betyg, ett F-betyg och streck i fyra ämnen. A blev därmed behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Malmö mot Diskriminering har yrkat att tingsrätten ska förplikta Stockholms kommun att betala 28 000 kr till A jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning till dess betalning sker.

Stockholms kommun har bestritt yrkandet. Sättet att beräkna ränta har vitsordats. Inget belopp har vitsordats som skäligt.

Malmö mot Diskriminering har yrkat ersättning för rättegångskostnader. Dessa har vitsordats av Stockholms kommun som skäliga.

GRUNDER**Malmö mot Diskriminering**

Malmö mot Diskriminerings grunder sammanfattas enligt följande.

Diskriminering genom bristande tillgänglighet

Kommunen har, i egenskap av huvudman för A:s skola, utsatt A för diskriminering genom bristande tillgänglighet under perioden 2 maj 2019 till och med januari 2020.

A har missgynnats genom att skolan har underlåtit att vidta följande åtgärder för tillgänglighet som följer av skollagen:

- senast den 2 maj 2019 påbörja en ny utredning om särskilt stöd och analysera A:s behov av särskilt stöd samt ta fram stödåtgärder kopplat till de svårigheter skolan iakttagit under vårterminen 2019;
- sätta in åtgärdsprogram som följer skollagens regler och systematik; och

- ge A särskilt stöd med utgångspunkt i en helhetsbedömning och analys av A:s problematik och behov.

A har genom skolans underlåtenhet att vidta åtgärderna inte kommit i en jämförbar situation i förhållande till elever utan A:s funktionsnedsättning. Skolan har därmed brutit mot förbuden mot diskriminering.

Kommunen är skyldig att betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen av diskrimineringsförbudet inneburit. Hälften av yrkat belopp avser upprättelseersättning och hälften avser preventionspåslag.

Kommunen

Kommunen har angett följande inställning till de omständigheter som Malmö mot Diskriminering grundat sin talan på.

Diskriminering genom bristande tillgänglighet

Kommunen har inte utsatt A för diskriminering genom bristande tillgänglighet under angiven period.

Det vitsordas i och för sig att skolan inte har genomfört en ny pedagogisk utredning efter utredningen i början av vårterminen 2019. Skolan har inte underlåtit att ta fram stödåtgärder eller att ge A särskilt stöd med utgångspunkt i en helhetsbedömning och analys av A:s problematik och behov (se nedan). Det förnekas att A därigenom har missgynnats (se nedan).

Skolan har inte brutit mot förbuden mot diskriminering. Skolan har vidtagit sådana skäliga åtgärder för tillgänglighet som följer av skollagen och som krävs enligt 1 kap. 4 § p. 3 diskrimineringslagen.

Eftersom någon överträdelse av diskrimineringsförbudet inte har skett är Kommunen inte skyldig att betala någon diskrimineringsersättning till A.

Ny pedagogisk utredning

Det har inte funnits skäl att genomföra en ny pedagogisk utredning då skolan redan haft god insyn i A:s situation och behov samt då A:s pedagogiska utmaningar och svårigheter i skolsituationen inte hade förändrats sedan utredningen under vårterminen 2019.

Åtgärdsprogram

Skolan har beslutat om ett åtgärdsprogram den 19 augusti 2019. A och dennes vårdnadshavare har haft kännedom om innehållet i åtgärdsprogrammet i vart fall från och med mötet den 19 augusti 2019.

Stödåtgärder i form av extra anpassningar och särskilt stöd

Skolan har vidtagit skäliga åtgärder för att ge A det stöd hon haft behov av. Skolan har erbjudit A följande *extra anpassningar* från och med den 9 januari 2019.

1. Hjälp med att strukturera, planera och sätta upp tydliga mål.
2. Möjlighet att ta ”mikropausar” under lektioner.
3. Hjälp med att komma i gång med uppgifter.
4. Hjälp i samband med valsituationer.
5. Anpassade skoluppgifter.
6. Muntliga redovisningar har kunnat genomföras i mindre grupp.
7. A har haft möjlighet att spela in enstaka redovisningar i hemmet eller i annan miljö i stället för att redovisa i skolan.
8. A har haft möjlighet att gå till skolpsykologen för att få hjälp om hon fått låsningar under både samhällskunskap- och svensklektioner.
9. Samarbete mellan specialpedagog och undervisande lärare för att informera A och dennes vårdnadshavare om lektionsinnehåll och vad klassen i övrigt gick igenom i respektive ämne.

10. Enskilda möten med specialpedagog i syfte att arbeta med avgränsande av uppgifter och planering.

Skolan har erbjudit A följande *särskilt stöd*.

1. Enskilt stöd av specialpedagog och skolpsykolog från och med den 2 maj 2019 till och med slutet på vårterminen 2019. A har åter erbjudits stöd av specialpedagog den 19 augusti 2019 men vårdnadshavare har tackat nej via e-post.
2. Särskild samverkan mellan elevhälsans skolpsykolog, specialpedagog och ordinarie lärare från och med den 2 maj 2019 för att följa A:s skolsituation.
3. Stödinterventioner under perioden 6 maj – 20 maj 2019 från skolpsykolog enligt ny exponeringsplan. Exponeringsplanen har inneburit exponering för ångest, läsningar gällande skoluppgifter samt gett A möjlighet att få arbeta ikapp skolarbete i syfte att stötta A i skolsituationen och den ångestproblematik som lett till skolfrånvaro.
4. Tät kommunikation om A:s studiesituation med dennes vårdnadshavare utöver ordinarie kommunikation. Det särskilda stödet har satts in från och med den 2 maj 2019.
5. Muntliga redovisningar har från och med den 19 augusti 2019 kunnat genomföras i mindre grupp.
6. A har från och med den 19 augusti 2019 fått möjlighet att spela in redovisningar i hemmet eller i annan miljö i stället för att redovisa i skolan.
7. A har från och med den 19 augusti 2019 erbjudits tider att arbeta med läsningar och mående. Vissa skoluppgifter har genomförts i skolpsykologens rum.
8. A har från och med den 19 augusti 2019 erbjudits fasta tider hos skolpsykolog.
9. A har från och med den 19 augusti 2019 erbjudits tider hos utvecklingsläraren för att skriva prov och göra uppgifter.

10. A har från och med den 19 augusti 2019 fått tillgång till att göra skolarbete i lugn miljö i biblioteket tillsammans med skolpersonal. Under perioden 19 augusti 2019 till 12 september 2019 har A getts möjlighet att jobba med samhällskunskap och svenska i skolbiblioteket med skolpersonal. Erbjudandet och möjligheten har kvarstått även efter den 12 september 2019, men A har inte nyttjat den.
11. A har från och med den 12 september 2019 fått möjlighet att genomföra skoluppgifter i hemmet utöver erbjudandet om att spela in redovisningar i hemmet.
12. A har från och med den 3 oktober 2019 fått anpassade provtillfällen. Prov har kunnat genomföras tillsammans med skolpsykolog. Vissa uppgifter och redovisningar, mer än enstaka tillfällen, har kunnat spelas in med skolpsykolog och därefter vidareförmedlats till specialpedagog och betygsättande lärare.
13. A har från och med den 10 januari 2020 fått avsatt tid för att läsa i kapp missade moment med enskilda lärare och skolpsykolog.
14. A har från och med den 10 januari 2020 fått avsatt tid tillsammans med specialpedagoger på ett mer extensivt sätt än enstaka specialpedagogiska insatser.
15. A har från och med den 10 januari 2020 fått särskilt avsatt tid för kontakt med skolpsykolog inom ramen för elevhälsans verksamhet. Åtgärderna har vidtagits inom skälig tid.

Övriga stödåtgärder

Skolan har utöver att ge extra anpassningar och särskilt stöd i utbildningssituationer, verkat för att A ska få ökad skolnärvaro och stöd för ångestproblematiken i skolsituationer.

A har från och med den 9 januari 2019 haft kontakt med skolpsykolog och elevhälsoteamet som i sin tur haft kontakt med undervisande lärare. Skolpsykologen har påbörjat en utredning gällande NPF-problematik den

10 januari 2019 och en energikartläggning för A den 21 januari 2019. Skolpsykologen har även gett A motiverande samtal gällande skolnärvaro.

Skolan har under vårterminen 2019 satt in en exponeringsplan för skolnärvaro. Inom ramen för detta har skolpsykologen genomfört exponeringsövningar tillsammans med A, då A genomförde skoluppgifter. En första exponeringsplan har initierats den 25 mars 2019. Utfallet har utvärderats och en ny exponeringsplan har initierats den 8 april 2019.

Det sammantagna stöd och de insatser skolan har gett A har både varit skäliga och tillräckliga för att utbildningen ska vara tillgänglig för A och för att A ska komma i en jämförbar situation med andra elever som inte har A:s funktionsnedsättning. Åtgärderna har vidtagits inom skälig tid.

Malmö mot Diskriminering genmäle

Malmö mot Diskriminering har svarat i huvudsak följande angående de invändningar som Kommunen har angett.

Ny pedagogisk utredning

Det förnekas att A:s pedagogiska utmaningar och svårigheter i skolsituationen inte hade förändrats sedan utredningen under vårterminen 2019. Det har funnits behov av att göra en ny pedagogisk utredning.

Åtgärdsprogram

A och dennes vårdnadshavare har fått ta del av det åtgärdsprogram som skolan fattat beslut om den 19 augusti 2019 först i december 2019.

Åtgärdsprogrammet har därmed, och även i övrigt, inte levt upp till skollagens regler och systematik.

Stödåtgärder i form av extra anpassningar och särskilt stöd

Det förnekas att skolan har vidtagit skäligen åtgärder för att ge A det stöd hon haft behov av.

Det vitsordas i och för sig att skolan vid något eller några tillfällen under vårterminen 2019 och även i viss mån därefter erbjudit A angivna extra anpassningar. Åtgärderna var dock inte tillräckliga för att försätta A i en jämförbar situation i förhållande till elever utan A:s funktionsnedsättning.

Det vitsordas i och för sig att skolan åtminstone vid något eller några tillfällen under den period som angivits satt in följande åtgärder,

1. Enskilt stöd av skolpsykolog under en period under vårterminen 2019, samt erbjudande om att A skulle få träffa en specialpedagog.
2. Särskild samverkan mellan elevhälsans skolpsykolog, specialpedagog och ordinarie lärare för att följa A:s skolsituation.
3. Stödinterventioner från skolpsykolog enligt ny exponeringsplan under en period under vårterminen 2019.
4. Tätt kommunikation om A:s studiesituation med dennes vårdnadshavare utöver ordinarie kommunikation.
5. Muntliga redovisningar har kunnat genomföras i mindre grupp.
6. A har getts möjlighet att spela in redovisningar i hemmet eller i annan miljö i stället för att redovisa i skolan.
7. A har erbjudits tid för att arbeta med läsningar och mående samt att vissa skoluppgifter har gjorts i skolpsykologens rum.
8. A har haft fasta tider hos skolpsykologen.
9. A har haft tider hos utvecklingsläraren för att skriva prov och göra uppgifter.
10. A har haft möjlighet att göra skolarbete i lugn miljö i biblioteket. Det förnekas dock att det funnits möjlighet att göra skolarbetet tillsammans med skolpersonal.
11. A har haft möjlighet att genomföra uppgifter i hemmet.

12. Anpassade provtillfällen på det sätt som gjorts gällande.
13. Avsatt tid för att läsa i kapp missade moment med skolpsykolog. Det förnekas dock att tid avsatts för att läsa i kapp moment med enskilda lärare.
14. Avsatt tid tillsammans med specialpedagoger.
15. Avsatt tid för kontakt med skolpsykolog inom ramen för elevhälsans verksamhet.

Det förnekas att åtgärderna utgjorde ett särskilt stöd eller att de varit tillräckliga för att försätta A i en jämförbar situation i förhållande till elever utan A:s funktionsnedsättning. Det förnekas att skolan har vidtagit åtgärderna inom skälig tid.

Övriga stödåtgärder

Det vitsordas i och för sig att övriga angivna stödåtgärder har vidtagits. Det förnekas att åtgärderna varit tillräckliga för att försätta A i en jämförbar situation i förhållande till elever utan A:s funktionsnedsättning.

MUNTLLIG BEVISNING

På Malmö mot Diskriminering begäran har vittnesförhör hållits med A, A:s mamma och partssakkunnige Mona Holmqvist.

På Stockholms kommuns begäran har vittnesförhör hållits med skolpsykologen, utvecklingsläraren och specialpedagogen.

Parterna har åberopat omfattande skriftlig bevisning, se protokollet från huvudförhandlingen.

DOMSKÄL**Allmänna utgångspunkter för tingsrättens prövning**

Frågan i målet gäller om A har rätt till diskrimineringsersättning enligt 5 kap. 1 § diskrimineringslagen (2008:567). I målet har käranden påstått att A har rätt till sådan ersättning på grund av att Kommunen genom bristande tillgänglighet har diskriminerat A i strid med diskrimineringslagen. Detta genom att inte senast den 2 maj 2019 påbörja en ny utredning om särskilt stöd och analysera A:s behov av särskilt stöd samt genom att inte ta fram stödåtgärder kopplat till de svårigheter skolan iakttagit under vårterminen 2019, genom att inte sätta in åtgärdsprogram som följer skollagens regler och systematik samt genom att inte ge A särskilt stöd med utgångspunkt i en helhetsbedömning och analys av A:s problematik och behov.

Kärandenas talan är begränsad till skolans agerande/underlåtenhet under perioden 2 maj 2019 till och med januari 2020. Denna tidsperiod är därmed ramen för tingsrättens prövning.

Tingsrätten kommer först redogöra för de rättsliga utgångspunkterna. Därefter kommer tingsrätten att i kronologisk ordning redogöra för vad som är utrett om händelseförloppet. Tingsrätten kommer därefter att bedöma frågorna i målet. Den första fråga som tingsrätten har att pröva är om käranden visat att A tillhör gruppen personer med funktionsnedsättning och har missgynnats genom att inte försättas i en jämförbar situation med en person utan funktionsnedsättning. I det senare innefattas att bevisa att det varit möjligt att genom vissa åtgärder eliminera eller reducera den inverkan som funktionsnedsättningen haft i aktuell situation. Om sådant missgynnande visas, presumeras att diskriminering har skett. Tingsrätten kommer därefter att bedöma om Kommunen har visat att sådana åtgärder för tillgänglighet har vidtagits som är skäligen utifrån de hänsyn som anges i diskrimineringslagen. Slutligen, om diskriminering har skett, kommer tingsrätten att ta ställning till vilket belopp som ska utgå.

Rättsliga utgångspunkter Allmänt om diskriminering

Diskrimineringslagen har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (se 1 kap. 1 § diskrimineringslagen (2008:567)).

Den som bedriver verksamhet som avses i skollagen eller annan utbildningsverksamhet (s.k. utbildningsanordnare) får enligt 2 kap. 5 § diskrimineringslagen inte diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Anställda eller uppdragstagare i verksamheten ska likställas med utbildningsanordnaren när de handlar inom ramen för anställningen eller uppdraget.

Vad som avses med diskriminering anges i 1 kap. 4 § diskrimineringslagen. I bestämmelsen definieras sex olika former av diskriminering, däribland bristande tillgänglighet (p. 3). Med diskriminering genom bristande tillgänglighet avses i lagens mening att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde, samt andra omständigheter av betydelse.

Missgynnande, underlåtenhet att vidta åtgärder och jämförbar situation

Att någon har missgynnats innebär att han eller hon har försatts i ett sämre läge eller gått miste om en förbättring, en förmån, en serviceåtgärd eller liknande.

Allt som typiskt sett är förenat med faktisk förlust, obehag eller liknande kan ses som ett missgynnande. Det avgörande för bedömningen är om en negativ effekt inträder. Orsaken bakom missgynnandet ska inte påverka bedömningen av om ett missgynnande skett. (Se prop. 2007/08:95 s. 486 f. och prop. 2013/14:198 s. 63 samt NJA 2024 s. 386 p. 21.)

Med underlåtenhet att vidta åtgärder avses såväl att det inte alls har vidtagits några åtgärder, som att åtgärder för tillgänglighet vidtagits, men dessa inte är tillräckliga för att försätta en person med funktionsnedsättning i en jämförbar situation (se prop. 2013/14:198 s. 63).

Hur den person som menar sig ha blivit diskriminerad har behandlats ska jämföras med hur någon eller några andra personer behandlas, har blivit behandlade eller skulle ha behandlats. Endast om jämförelsen visar en avvikelse från hur någon annan person som befinner sig i en jämförbar situation behandlas, kan behandlingen bedömas som diskriminering. Diskrimineringsförbudet tar sikte på situationer som är jämförbara, inte likadana. Fokus ska därmed ligga på att en person med funktionsnedsättning ska kunna få del av den aktuella verksamheten i sig, inte att det måste ske på exakt det sätt som är möjligt för andra. (Se prop. 2013/14:198 s. 28 och 63 f.) Skillnaderna får dock inte vara större än vad som är sakligt påkallat. Om den som gör gällande diskriminering saknar den sakliga kompetens som krävs t.ex. för att genomgå en viss utbildning föreligger inte en jämförbar situation. Detsamma gäller den som saknar sakliga förutsättningar för att få exempelvis en viss yrkesbehörighet. (Se prop. 2013/14:198 s. 64 och NJA 2024 s. 386 p. 24.)

Bedömningen av vad som utgör en jämförbar situation måste kunna variera, och kraven på åtgärder för tillgänglighet ställs därför högre ju mer betydelsefullt – från ett objektiva perspektiv – det kan sägas vara att personen med en funktionsnedsättning får del av verksamheten. Grundskoleutbildning

har en helt central betydelse för en ung persons utveckling och fortsatta liv. Det är i första hand genom den som barns rätt till utbildning tillgodoses. Vidare gäller skolplikt. Detta påverkar vad som ska ses som en jämförbar situation och stora variationer måste accepteras. Inom grundskolans område blir det därmed mycket sällan aktuellt att komma fram till att åtgärder för tillgänglighet inte behöver vidtas därför att en jämförbar situation inte kan uppnås. (Se NJA 2024 s. 386 p. 25–26.)

Skäliga åtgärder

Det är bara åtgärder som är skäliga som behöver vidtas. Den bedömningen ska utgå från eventuella krav på tillgänglighet enligt lag eller annan författning som är tillämplig på situationen (se prop. 2013/14:19 s. 64 och NJA 2024 s. 386 p. 27). På utbildningsområdet blir därför skollagen starkt vägledande för skälighetsbedömningen av vilka åtgärder som i ett visst fall kan krävas. Högsta domstolen har konstaterat att efterlevnaden av skollagens krav måste anses vara av stor vikt för gruppen personer med funktionsnedsättning. Om skollagens krav följs kan man förvänta sig att den gruppen får den hjälp som behövs, så långt det är möjligt. Utgångspunkten är att skollagens krav ska ges stor betydelse vid bedömningen av om en åtgärd för tillgänglighet måste vidtas. (Se NJA 2024 s. 386 p. 43.)

Om någon uppfyller de krav på tillgänglighet som följer av relevant reglering på området, ska den som ansvarar för verksamheten kunna utgå från att ytterligare krav inte följer av diskrimineringslagen. Det betyder dock inte att varje avvikelse från lagstadgade krav på tillgänglighet automatiskt leder till att någon diskriminerats. En helhetsbedömning måste göras. Det blir av betydelse vilka förutsättningar verksamhetsutövaren har att vidta åtgärden i bl.a. ekonomiskt och praktiskt hänseende. Även omständigheter som varaktigheten och omfattningen av förhållandet mellan den enskilde och verksamhetsutövaren samt andra omständigheter, t.ex. vilken nytta som kan uppnås med anpassningen, ska beaktas. (Se NJA 2024 s. 386 p. 28.)

Krav på tillgänglighet i skollagen

Målet rör A:s skolgång under perioden 2 maj 2019 till och med januari 2020. Skollagen (2010:800) har sedan dess till viss del ändrats. Ändringarna är förvisso till största del endast redaktionella och innehållet i sak är mer eller mindre detsamma. Tillämpliga bestämmelser i målet är dock de bestämmelser som gällde den i målet aktuella perioden.

Av 3 kap. 2 § skollagen i dess lydelse mellan den 1 juli 2019 och den 1 juli 2023 (dessförinnan placerad i 3 kap. 3 §) följer att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

I skollagen finns även bestämmelser om rätt till stöd och särskilt stöd för elever som är i behov av det. Om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, ska eleven enligt 3 kap. 5 § skollagen i dess lydelse mellan den 1 juli 2019 och den 1 juli 2022 (dessförinnan placerad i 3 kap. 5 a § 5 §) skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Skolverket har tagit fram allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (se SKOLSFS 2014:40) (numera ersatta av SKOLSFS 2022:334). De allmänna råden är rekommendationer om hur lärare, övrig skolpersonal, rektorer och huvudmän kan eller bör handla för att uppfylla

kraven i bestämmelserna som råden grundar sig på. De allmänna råden syftar till att påverka utvecklingen i en viss riktning och till att främja en enhetlig rättstillämpning. Råden bör alltså följas, om verksamheten inte handlar på ett annat sätt som gör att kraven i bestämmelserna uppfylls (se SKOLSFS 2014:40 s. 7).

I förarbetena till skollagen anges att extra anpassningar är en mindre ingripande stödinsats som ska ges inom ramen för den ordinarie undervisningen. Inget formellt beslut behöver fattas för att utföra extra anpassningar. Exempel på stöd i form av extra anpassningar är att planera och strukturera ett schema över skoldagen, att ge extra tydliga instruktioner, att ge förklaringar av ett ämnesområde på ett annat sätt samt att ge färdighetsträning inom ramen för den ordinarie undervisningen såsom lästräning, särskilda läromedel eller utrustning såsom anpassade programvaror och enstaka specialpedagogiska insatser. När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskraven som minst ska uppnås, är det i första hand den ordinarie undervisningen som ska ses över och anpassas efter elevens behov. (Se prop. 2013/14:160 s. 20 f.)

Av 3 kap. 7 § skollagen i dess lydelse mellan den 1 juli 2019 och den 1 juli 2022 (dessförinnan placerad i 3 kap. 8 §) följer att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Någon tidsgräns för hur lång tid utredningen får ta har inte angivits i lagtexten. Utredningen ska dock genomföras utan onödigt dröjsmål och skolans ansvar begränsas inte av ekonomiska resurser (se Refors Legge, skollagen, 3 kap. 7 §, Lexino 2025-11-14) (JUNO)).

Enligt 3 kap. 9 § skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det ska också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. En rektors beslut om åtgärdsprogram får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd (se 28 kap. 16 § skollagen). Eftersom åtgärdsprogrammet är ett myndighetsbeslut som kan överklagas bör det dokumenteras och beslutas skriftligt. Beslutet behöver också delges eleven och elevens vårdnadshavare. (Jmf t.ex. JO 1990/91 s. 412 och 199/2000:JO1.)

Vad gäller åtgärdsprogrammets utformning i övrigt anges bl.a. följande i Skolverkets allmänna råd. I den första delen av ett åtgärdsprogram anges de behov av särskilt stöd som eleven har. Denna del kan överföras från den pedagogiska bedömningen i utredningen som handlar om elevens behov av särskilt stöd. I den andra delen av åtgärdsprogrammet anges de åtgärder som bedömas vara relevanta. Det är viktigt att de åtgärder som skolan utarbetar och dokumenterar är kopplade till både elevens behov av särskilt stöd samt till kunskapsmålen i läroplanen eller till de kunskapskrav som minst ska uppnås. (Se SKOLSFS 2014:40 s. 37 ff.).

Av 3 kap. 10 § skollagen framgår att det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Insatser som är att betrakta som särskilt

stöd är t.ex. placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning, anpassad studiegång eller elevassistent. Det rör sig alltså om insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjliga att genomföra för lärare inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det är viktigt att bedömningen görs utifrån en helhetsbild av vad som ger eleven bäst förutsättningar att uppnå kunskapskraven. (Se prop. 2013/14:160 s. 21.) Reglerna kring särskilt stöd ger en relativt långtgående rätt till olika typer av stöd, vilket påverkar bedömningen av vilka åtgärder som kan anses skäligen för att göra utbildningen tillgänglig. (Se prop. 2013/14:198 s. 79 f.)

Beslut om särskilt stöd kan innebära inskränkningar och förändringar i den enskilda elevens utbildning. I förarbetena poängteras att detta innebär att de beslut om särskilt stöd och åtgärdsprogram som fattas ska vara riktiga i sak och beskriva adekvata åtgärder. En förutsättning för detta är att besluten grundar sig på ett väl underbyggt och korrekt underlag. (Se prop. 2013/14:160 s. 25.)

Om en elev har upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. (Se prop. 2017/18:182 s. 60.)

Bevisbörda

I 6 kap. 3 § diskrimineringslagen finns en bestämmelse om bevisbörda som gäller generellt i mål om diskriminering och som innebär en bevislättning för den som gör gällande att han eller hon har blivit utsatt för diskriminering. Om den som anser sig ha blivit diskriminerad visar omständigheter som ger

anledning att anta att han eller hon har blivit diskriminerad är det svaranden som ska visa att diskriminering inte har förekommit.

Bevislätnadsregeln ska i mål om diskriminering i form av bristande tillgänglighet ska enligt praxis förstås så att den som påstår diskriminering måste visa att han eller hon tillhör gruppen personer med funktionsnedsättning och har missgynnats genom att inte försättas i en jämförbar situation med en person utan funktionsnedsättning. I det senare innefattas att han eller hon ska bevisa att det är möjligt att genom vissa åtgärder eliminera eller reducera den inverkan som funktionsnedsättningen har i aktuell situation. Om sådant missgynnande visas, presumeras att diskriminering har skett.

Verksamhetsutövaren måste då, för att undgå ansvar, visa att sådana åtgärder för tillgänglighet har vidtagits som är skäliga utifrån de hänsyn som anges i diskrimineringslagen. (Se NJA 2024 s. 386.)

Beräkning av ersättning

Den som bryter mot diskrimineringsförbudet ska enligt 5 kap. 1 § första stycket diskrimineringslagen betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen innebär. När ersättningen bestäms ska särskilt syftet att motverka överträdelser av lagen beaktas.

Utgångspunkten vid beräkningen av diskrimineringsersättningen bör enligt förarbetena till diskrimineringslagen vara allvaret i den överträdelse som skett. Flera omständigheter är av betydelse vid den bedömningen. Överträdelsens art och omfattning bör beaktas, vari både den drabbades intresse av att reglerna upprätthålls och den personliga upplevelsen av kränkning som överträdelsen innebär bör vägas in. Även avsikten hos den som diskriminerat bör kunna beaktas. Överträdelsen bör vidare vara allvarligare när ett åsidosättande av lagen får mer ingripande konsekvenser, t.ex. om den som diskriminerats därigenom förlorar ett arbete eller en bostad eller möjlighet till utbildning. I varje enskilt fall ska alltså diskrimineringsersättningen bestämmas så att den

utgör en rimlig kompensation till den drabbade och dessutom bidrar till att på ett effektivt sätt motverka förekomsten av diskriminering i samhället. (Prop. 2007/08:95 s. 398 f.) Enligt Högsta domstolen består diskrimineringsersättningen av två komponenter; dels en upprättelseersättning, dels ett preventionspåslag (se NJA 2014 s. 499 I).

Tingsrättens prövning

Vad som är utrett i målet

Inledningsvis är i huvudsak följande utrett om vad som har hänt.

Höstterminen 2017 och år 2018

I årskurs sex fick A diagnosen dyslexi. Höstterminen 2017 började A årskurs sju. Kommunen är huvudman för den skola där A började. Under det första året fungerade skolgången för A och A hade inga problem att nå kunskapskraven.

A började årskurs åtta höstterminen år 2018. Under terminen uppmärksammade skolan att A uppvisade vissa svårigheter i skolan, bland annat läsningar i samband med vissa moment i undervisningen. Skolan och vårdnadshavarna hade kontakt angående detta. I slutet av höstterminen 2018 erhöll A betyget F i ämnena svenska och samhällskunskap eftersom hon deltagit i för få moment. Skolan utfärdade ingen formell betygsvarning. A hade under höstterminen år 2018 en samlad frånvaro om 12,36 procent.

Vårterminen 2019

Under vårterminen 2019 hade skolan tät kontakt med A och A:s vårdnadshavare utöver ordinarie kommunikation. A:s vårdnadshavare hade även direktkontakt med undervisande lärare, bland annat med engelska/idrottsläraren.

I början av vårterminen 2019 färdigställde skolan en utredning och pedagogisk bedömning av A:s behov av särskilt stöd (färdigställd den 9 januari 2019). A ansågs bland annat vara i behov av att utveckla metoder och strategier för att bryta de låsningar som uppstod kring vissa kritiska moment i undervisningen (främst i svenska och SO). I utredningen konstaterades att A var i behov av extra anpassningar men inte av särskilt stöd.

A:s skolfrånvaro ökade och hon uteblev allt oftare från idrott, engelska, svenska, SO, bild och fysik.

I mars 2019 anställde skolan specialpedagogen. A erbjöds stöd av denne, en till en, totalt tre timmar i veckan. A träffade specialpedagogen för första gången den 7 mars 2019 men utvecklade tidigt en låsning i förhållande till denne.

I psykologutlåtande, upprättat av skolpsykologen och daterat den 11 mars 2019, konstaterades bland annat att A var i behov av stöd att monitorera och avgränsa uppgifter som krävde komplex bearbetning av information. Det konstaterades också att A:s begåvning visade på ett resultat som övergripande var klart över genomsnittet men att det inte kunde uteslutas att A uppfyllde kriterierna för en diagnos inom autismspektrum.

Skolan upprättade därefter en frånvaroutredning och en exponeringsplan i samråd med A, färdigställd den 14 mars 2019. Av frånvaroutredningen framgick bland annat att A uttryckte brist på ork och att skolan bedömde att A uppvisade ångestproblematik och till följd av det hade utvecklat undvikandeproblematik. Exponeringsplanen innebar att A under två veckor bland annat skulle genomföra skolarbete tillsammans med skolpsykologen och att hon i första hand skulle öka sin närvaro på fysiken och därefter ett ämne i taget. Skolan skickade även en remiss till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) avseende behov av en neuropsykiatrisk utredning (NPF-utredning).

Mot slutet av vårterminen 2019 bedömde skolan att A:s svårigheter hade tilltagit. Den 2 maj 2019 konstaterade skolan att A var i behov av särskilt stöd. Det konstaterades att A:s svårigheter hade stegrat under terminen som tagit sig i uttryck i en ångestproblematik kopplad till skolan, som även hade resulterat i en ökad skolfrånvaro. Skolan genomförde ingen ny pedagogisk utredning.

Vid i vart fall något eller några tillfällen från och med den 2 maj till och med slutet på vårterminen 2019 erbjöds A visst stöd av specialpedagog och skolpsykolog, inkluderat stödinterventioner enligt en ny exponeringsplan. Skolan administrerade även särskild samverkan mellan elevhälsans skolpsykolog, specialpedagog och ordinarie lärare för att följa A:s skolsituation.

Vad gäller terminsbetygen vårterminen år 2019 så erhöll A betyget F eller streck i totalt åtta ämnen. A:s ogiltiga frånvaro under terminen uppgick till 48,3 procent.

Under sommarlovet förbättrades A:s mående tillfälligt.

Höstterminen år 2019

A började årskurs nio höstterminen år 2019. Vårdnadshavarna kontaktade skolan inför skolstart och tackade nej till att A fortsatt skulle träffa specialpedagogen då A hade utvecklat en lösning i förhållande till denne.

Höstterminen inleddes med ett möte där A och A:s vårdnadshavare deltog. Samma dag, den 19 augusti 2019, fattade skolan beslut om ett åtgärdsprogram för A. Av åtgärdsprogrammet framkom följande åtgärder. A skulle få anpassat schema mellan den 19 augusti och den 12 september 2019. A skulle få möjlighet att gå till biblioteket. Skolpsykologen skulle ha ständig kontakt med hemmet, angående olika lösningar på problem som uppstod. Kontakt med syv skulle upprättas. Beslut om anpassad studiegång skulle tas den 12 september

2019. Kontakt skulle tas med undervisande lärare i idrott, SO, svenska samt hemkunskap. Betygen i hemkunskap och matte skulle stämmas av.

Under höstterminen år 2019 genomfördes ett antal uppföljningsmöten mellan skolan, A och A:s vårdnadshavare. Uppföljning dokumenterades vid i vart fall fem tillfällen; den 12 september, den 3 oktober, den 24 oktober, den 22 november och den 12 december 2019.

Av anteckningarna från uppföljningen den 12 september 2019 framgår bland annat följande. A upplevde skolstarten som bättre. A:s frånvaro låg på 60 procent inbegripet de lektioner som A enligt överenskommelse inte deltog på. A hade inte nyttjat möjligheten att gå till skolbiblioteket. Skolpsykologen hade löpande kontakt med vårdnadshavarna. Skolpsykolog hade kontinuerlig kontakt med undervisande lärare kring anpassningar och lösningar. Betygen i matte och hemkunskap hade stämts av. Beslut om att inte besluta om anpassad studiegång hade fattats. Planen framåt var att A skulle få tydlig information om vad och när saker och ting skedde, möjlighet att arbeta hemma samt att skolpsykolog och utvecklingsläraren fortsatt hade kontakt med undervisande lärare.

Av anteckningarna från uppföljningen den 3 oktober 2019 framgår bland annat följande. A hade fortsatt hög frånvaro, enligt vårdnadshavarna kopplat till ångest och ork. A kände att det hade gått bättre än under vårterminen 2019. A behövde läsa ikapp musiken, vilket skulle ske hos skolpsykologen. Matte, slöjd, musik, teknik, biologi, fysik samt kemi fungerade bra. Prioriterade ämnen var svenska, engelska samt SO. A skulle få tillfälle att tentera av muntligt moment i engelska med engelsktalande person. Prov kunde skrivas hos skolpsykologen. Planen framåt var följande. Tid för engelskaprov skulle bokas, A skulle få information om sidhänvisningar inför SO-prov, skolpsykologen skulle påbörja tankeverksamhet kring svenskan, skolpsykolog skulle kontakta syv inför gymnasieval samt veckoavstämningar skulle införas.

Av anteckningarna från uppföljningen den 24 oktober 2019 framgår bland annat följande. Fortsatt diskussion med engelskaläraren om prov och centrala moment hade skett. Möjligheten att använda biblioteket skulle undersökas på nytt. Vårdnadshavarna skulle efterhöra med A om hon kunde sitta hos utvecklingsläraren ca 1 timme/två gånger i veckan, historieprov skulle skrivas hos utvecklingsläraren, samtal med undervisande lärare i svenska och samhällskunskap skulle ske.

Av anteckningarna från uppföljningen den 22 november 2019 framgår bland annat följande. Det fanns ingen problematik angående matematiken. A hade inte lämnat in berättelse i svenska och kontakt med specialpedagogen skulle ske. Prov i engelska hade gått bra. Diskussion angående kommande geografiprov. Ingen lerfigur var klar i bilden. Slöjden hade inte fungerat bra pga. hög frånvaro. Samtal med slöjdläraren om lösningar skulle ske.

Av anteckningarna från uppföljningen den 12 december 2019 framgår bland annat följande. Återkoppling angående F-varningar och streck. Betyg i sju ämnen saknades. Återgivning BUP. Planering av vårterminen, stöd och insatser. Regelbunden uppföljning. Anpassat schema inför vårterminen 2020. Planen framåt var följande. Tydliga matriser i de ämnen A inte var godkänd i, vad saknas. Anpassat schema.

Under terminen förekom det fortsatt tät kommunikation mellan vårdnadshavarna och skolan gällande A:s skolsituation, utöver ordinarie kommunikation. A erbjöds i vart fall vid något eller några tillfällen möjlighet att genomföra muntliga redovisningar i mindre grupp samt möjlighet att genomföra skoluppgifter samt spela in redovisningar i hemmet eller i annan miljö i stället för att redovisa i skolan. Vidare erbjöds A i vart fall vid några tillfällen tid för att arbeta med läsningar och mående samt att göra vissa skoluppgifter i skolpsykologens rum. A hade även fasta tider hos

skolpsykologen och tider hos utvecklingsläraren för att skriva vissa prov och göra vissa uppgifter. Därutöver gavs A möjlighet att göra skolarbete i lugn miljö i biblioteket. Från och med den 3 oktober 2019 erbjöds A anpassade provtillfällen genom att vissa prov kunde genomföras tillsammans med skolpsykolog. Vissa uppgifter och redovisningar fick A vid mer än enstaka tillfällen möjlighet att spela in tillsammans med skolpsykolog vartefter dessa vidareförmedlades till specialpedagog och betygsättande lärare.

Den 20 oktober 2019 skrev A högskoleprovet och uppnådde resultatet 1.5 poäng. Medelvärde för provomgången var 0.89 poäng.

Efter att Skolinspektionen under vårterminen 2019 tagit emot klagomål från vårdnadshavare och personal avseende särskilt stöd och kränkande behandling på skolan genomförde Skolinspektionen en riktad tillsyn över skolans arbete med särskilt stöd. I beslut den 21 oktober 2019 bedömde Skolinspektionen att skolan inte uppfyllde kraven på att ge särskilt stöd.

Den 9 december 2019 blev BUP klara med utredningen av A. A hade diagnostiserats med autism nivå 1, Aspbergers syndrom. Det konstaterades bland annat i utredningen att A hade goda förutsättningar att kunna tillgodogöra sig kunskap med rätt stöd och struktur.

Den 23 december 2019 överklagade A:s vårdnadshavare skolans beslut om åtgärdsprogram, daterat den 19 augusti 2019, till Skolväsendets överklagandenämnd (ÖVN).

Vid betygssättningen för höstterminen 2019 erhöll A underkänt eller streck i totalt tio ämnen. A:s samlade frånvaro under höstterminen var 51 procent.

Vårterminen 2020

Den 10 januari 2020 beslutade skolan om ett nytt åtgärdsprogram. Från och med den 10 januari 2020 erbjöds A avsatt tid för att läsa i kapp missade moment med skolpsykolog, avsatt tid med specialpedagog och utvecklingsläraren vid fyra tillfällen i veckan samt avsatt tid en gång i veckan för skolpsykolog inom ramen för elevhälsans verksamhet. Även detta åtgärdsprogram överklagades av A:s vårdnadshavare.

I beslut den 15 juni 2020 beslutade Skolväsendets överklagandenämnd att avskriva ärendet som avsåg det överklagade åtgärdsprogrammet daterat den 19 augusti 2019 samt att upphäva det överklagade beslutet om åtgärdsprogram daterat den 10 januari 2020.

I samband med betygssättningen för vårterminen 2020 erhöll A slutbetyg för årskurs nio. A erhöll streck i fyra ämnen och F i ett ämne. I övriga ämnen erhöll A åtminstone godkänt betyg. A blev därigenom behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan.

Är det visat att A har missgynnats och inte satts i en jämförbar situation?

Malmö mot Diskriminering måste visa att A tillhör gruppen personer med funktionsnedsättning och har missgynnats genom att inte försättas i en jämförbar situation med en person utan funktionsnedsättning. I det senare innefattas att bevisa att det är möjligt att genom vissa åtgärder eliminera eller reducera den inverkan som funktionsnedsättningen har i aktuell situation. Om sådant missgynnande visas, presumeras att diskriminering har skett.

Malmö mot Diskriminering har gjort gällande att A har missgynnats genom att inte försättas i en jämförbar situation med en person utan funktionsnedsättning. Detta genom att skolan inte senast den 2 maj 2019 påbörjade en ny utredning om särskilt stöd och analyserade A:s behov av särskilt stöd samt genom att skolan inte tog fram stödåtgärder kopplade till de svårigheter skolan iakttog

under vårterminen 2019, samt genom att skolan inte satte in åtgärdsprogram som följer skollagens regler och systematik; och genom att skolan inte gav A särskilt stöd med utgångspunkt i en helhetsbedömning och analys av A:s problematik och behov.

Malmö mot Diskriminering har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Den 2 maj 2019 konstaterade skolan att A var i behov av särskilt stöd. Skollagen kräver då att skolan ska ta fram stödåtgärder som är individanpassade. För att åtgärderna ska kunna vara individanpassade så krävs det att dessa utgår från ett åtgärdsprogram. För att ta fram ett åtgärdsprogram så behöver skolan bland annat ta reda på hur elevens hela studiemiljö ser ut. Skolan behöver bland annat kartlägga vilka styrkor och svagheter som eleven har samt vilka hinder och möjligheter som finns i omgivningen. A:s situation innebar den 2 maj 2019 en mängd nya svårigheter. A hade betydligt sämre betyg och allt större frånvaro. Den pedagogiska utredningen från den 9 januari 2019 var därför inte längre tillräcklig. Den saknade exempelvis analys angående A:s begåvning, vilka extra anpassningar som hade genomförts och fungerat samt hur A och hennes vårdnadshavare såg på sin aktuella problematik och hur denna kunde lösas. Det saknades även en aktuell plan för hur kunskapsmålen i respektive ämne skulle kunna uppnås.

Därutöver ska ett åtgärdsprogram vara överklagbart enligt 28 kap. 16 § skollagen. Det första åtgärdsprogrammet som skolan tog fram var inte överklagbart eftersom vårdnadshavarna fick del av det först i december 2019 och först då kunde överklaga det.

Skollagen ställer dessutom upp krav på att det ska vara fråga om konkreta åtgärder som ska gå att följa upp och utvärdera. Bristen på ny pedagogisk utredning har inneburit att de åtgärder som skolan tagit fram inte har varit

konkreta. De har varit otydliga och röriga, exempelvis anges ”prata med lärarna i svenska och SO” och den 12 september 2019 avfärdas särskild studiegång utan skäl och förslag på annan lösning. Hade åtgärder tagits fram i samråd med A på ett strukturerat sätt hade skolan exempelvis kunnat få förståelse för varför exempelvis A inte använde vilorummet samt hur lektionsmiljön i fysik påverkade henne. Skolan gjorde olika försök att lösa enskilda situationer som uppstod men eftersom det inte fanns något underlag att utvärdera mot var det svårt för skolan.

Det är även visat att A potentiellt kunde ha fått en förbättrad situation i skolan genom rätt stöd och anpassningar. Av bland annat A:s egna uppgifter framgår att det har fungerat för A när hon fått rätt anpassningar, exempelvis i tekniken. Det konstateras bland annat i skolans egen bedömning att A är begåvad och hon skrev 1,5 på högskoleprovet under perioden.

Kommunen har anfört i huvudsak följande.

Det fanns inte något behov av en förnyad pedagogisk utredning. Avsaknaden av ny utredning ledde inte till några konkreta konsekvenser för A. Skolan hade redan god kännedom om A:s aktuella problematik och insikt i A:s behov. Det har exempelvis inte skett någon förändring i hur skolan arbetade efter det att skolan fick kännedom om A:s autismdiagnos. Den huvudsakliga problematiken var de fortsatt läsningarna. Under den period som målet i huvudsak rör så har A dessutom sällan befunnit sig i klass med undervisande lärare. De undervisande lärarna hade därför inte kunnat bidra med någon förnyad information om A:s situation vid en förnyad utredning. Skolan hade vid tidpunkten inte heller tillstånd till distansundervisning, vilket få skolor hade då. Det var därför inte en anpassning som skolan kunde ta till. Det fanns därför inga nya stöd som skolan kunde ta till.

Kraven i skollagen gällande åtgärdsprogrammen är uppfyllda gällande både utformning och innehåll. A:s mamma har själv berättat hur vårdnadshavarna deltog vid uppföljningsmöten. Skolan har främst försökt stötta A i att återgå till skolan för att kunna ge anpassningar när hon väl varit på plats. Uppföljningen har därför blivit mindre fokuserad vid hur det går i enskilda ämnen. Flera av de stödinsatser som skolan har satt in har A endast nyttjat vid något tillfälle. Ett skäl till detta var A:s stora frånvaro, hon var frånvarande nästan 50 procent. A tackade även nej till det stöd från specialpedagog som hon erbjöds. Skolan kan inte göra annat än att erbjuda stöd, det är sedan upp till eleven att nyttja det stöd som erbjuds. A har därigenom inte missgynnats som en konsekvens av sin funktionsnedsättning. Jämförelsen ska ske mot en person som lider av samma ångestproblematik.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Inledningsvis kan konstateras att det är ostridigt i målet att A har tillhört gruppen personer med funktionsnedsättning under hela den i målet aktuella tidsperioden. A har funktionsnedsättning i form av dyslexi och autism vilket innebär att hon har behov av stöd i skolan. Skolan har haft kännedom om dyslexidiagnosen sedan A började på skolan. A fick autismdiagnosen i början av år 2020. Av skolpsykologens utlåtande från den 11 mars 2019 framkommer dock att det redan då fanns misstankar om att A led av en diagnos inom autismspektrum.

Skolinspektionen har genom beslut den 21 oktober 2019 kritiserat skolan för skolans arbete med särskilt stöd. Detta då det bland annat fanns elever som inte fick särskilt stöd i den omfattning som de behövde. Det riktades även kritik mot att beslutade stödåtgärder inte alltid genomfördes. Tingsrätten kan konstatera att detta beslut inte specifikt rörde A:s situation utan generellt arbetet med särskilt stöd på skolan.

ÖKN har därutöver genom beslut den 15 juni 2020 upphävt beslutet om åtgärdsprogram den 10 januari 2020 avseende A. ÖKN har som skäl bland annat angett att åtgärdsprogrammet inte föregåtts av en förnyad utredning gällande A:s behov av särskilt stöd samt att det helt saknades en redogörelse för hur A förhöll sig till kunskapskraven i till grundskolan mål i respektive ämne. Det framgick inte heller i vilken omfattning som studiegången hade anpassats och hur den anpassade studiegången avvek från den ordinarie timplanen.

Tingsrätten gör ingen annan bedömning än ÖKN. Skolan bedömde den 2 maj 2019 att A var i behov av särskilt stöd. Det fanns då en skyldighet för skolan att utreda A:s behov om särskilt stöd skyndsamt. Kommunen har invänt att det inte fanns behov av en förnyad utredning eftersom skolan redan hade god kännedom om A:s problematik och behov. Tingsrätten kan konstatera att det den 2 maj 2019 hade gått mer än ett år sedan den senaste pedagogiska utredningen färdigställdes, vilket särskilt för en elev i grundskola är mycket lång tid. Av utredningen i målet framgår också att A sedan den senaste pedagogiska utredningen färdigställdes hade problem i fler ämnen, uppvisade allt större otillåten frånvaro från skolan samt att hennes betyg hade försämrats avsevärt. Det fanns även dokumenterad misstanke om att A kunde lida av diagnos inom autismspektrat. Den tidigare utredningen inbegrep inte dessa omständigheter. Innehållet i åtgärdsprogrammet från den 19 augusti 2019 visar också att det fanns ett konkret behov av förnyad pedagogisk utredning. De åtgärder som föreslås är allmänt hållna samt saknar analys om A:s hela situation. Det saknas även redogörelse för varje ämne samt i vilken omfattning som studiegången hade anpassats och hur den anpassade studiegången avvek från den ordinarie timplanen. Detsamma gäller för de uppföljningsmöten som företogs därefter. Sammantaget bedömer tingsrätten därför att det fanns behov av en förnyad utredning.

Det fanns inte heller något skäl för skolan att inte omgående påbörja en förnyad utredning. A:s problematik hade redan pågått en inte obetydlig tid och flertalet stödinsatser hade redan satts in med olika resultat. A uttryckte visserligen vid mötet den 12 september 2019 att hon upplevde att skolstarten vid höstterminen 2019 hade gått bättre. Hon hade dock samtidigt en skolfrånvaro på närmare 60 procent. Detta allmänt hållna uttalande, sett till omständigheterna i övrigt vid tidpunkten, kan därför inte anses utgöra skäl för skolan att skjuta på utredningen.

Tingsrätten bedömer även att åtgärdsprogrammet från den 19 augusti 2019, så som ovan nämnts, hade brister i både utformning och innehåll samt att det i praktiken inte var möjligt att överklaga. Det är utrett att vårdnadshavarna fick del av det skriftliga beslutsunderlaget först i december 2019. Enligt 29 kap. 10 § skollagen är förvaltningslagens regler tillämpliga på beslutet. Beslutet ska därför enligt 33 och 34 §§ förvaltningslagen så snart som möjligt underrätta en part om beslutet och om rätten att överklaga, om det inte är uppenbart obehövligt. Det har inte visats i målet att vårdnadshavarna, vid de möte som föregick beslutet, fick muntlig information om beslutet och hur detta kunde överklagas. Det har inte heller visats att vårdnadshavarna fick del av beslutet skriftligt, innan dess att vårdnadshavarna själva efterfrågade beslutet. Även den omständigheten att överklagandet som gavs in i december 2019 ansågs ha inkommit i rätt tid talar för att det var först i december 2019 som vårdnadshavarna fick del av beslutet.

Sammantaget bedömer tingsrätten att det fanns en skyldighet för skolan att senast den 2 maj 2019 påbörja en ny pedagogisk utredning om A:s behov av särskilt stöd och analysera A:s behov. Åtgärdsprogrammet från den 19 augusti 2019 lever inte heller upp till skollagens krav och systematik. Skolan har därigenom inte gett A särskilt stöd med utgångspunkt i en helhetsbedömning och analys av A:s problematik och behov.

Vidare har käranden genom den åberopade bevisningen, särskilt förhöret med och sakkunnigutlåtandet av doktor och professor i utbildningsvetenskap Mona Holmqvist, bevisat att det var möjligt att genom vissa åtgärder eliminera eller reducera den inverkan som funktionsnedsättningen hade i aktuell situation. Det är därtill bevisat att A inte hade några inlärningssvårigheter, var begåvad och bland annat skrev 1,5 på högskoleprovet den 20 oktober 2019. Beträffande grundskolan måste också stora variationer accepteras i fråga om vad som utgör en jämförbar situation och det kan endast mycket sällan bli aktuellt att komma fram till att åtgärder för tillgänglighet inte behöver vidtas därför att en jämförbar situation inte kan uppnås (se NJA 2024 s. 386 p. 26).

Det ovan anförda innebär att käranden har bevisat att missgynnande förekommit när A inte fick det stöd som skollagen gav rätt till och att detta lett till att A inte har försatts i en jämförbar situation med en person utan funktionsnedsättning. Det råder därmed en presumtion för att A har diskriminerats. Det ligger då på Kommunen som huvudman för skolan att visa att sådana åtgärder för tillgänglighet har vidtagits som är skäliga utifrån de hänsyn som anges i diskrimineringslagen (se NJA 2024 s. 386 p. 36).

Har skolan vidtagit skäliga åtgärder?

Kommunen har gjort gällande att skolan har vidtagit sådana skäliga åtgärder för tillgänglighet som följer av skollagen och som krävs enligt 1 kap. 4 § p. 3 diskrimineringslagen. Skolan har erbjudit både extra anpassningar och särskilt stöd i utbildningssituationer. Skolan har utöver att ge extra anpassningar och särskilt stöd i utbildningssituationer, verkat för att A ska få ökad skolnärvaro och stöd för ångestproblematiken i skolsituationer. Det sammantagna stödet och de insatser skolan har gett A har både varit skäliga och tillräckliga för att utbildningen ska vara tillgänglig för A och för att A ska komma i en jämförbar situation med andra elever som inte har A:s funktionsnedsättning. Åtgärderna har vidtagits inom skälig tid.

Kommunen har anfört i huvudsak följande.

I praxis framgår att inte alla avsteg från skollagen innebär att en elev blivit diskriminerad. Det är de konkreta konsekvenserna som ska vara vägledande. Det är i detta fall fråga om formaliabrister. I A:s fall fanns det inget annat stöd som hade kunnat sättas in, vilket vittnena har bekräftat. Skolan har också erbjudit omfattande stöd och anpassningar. Eftersom A hade så hög frånvaro från skolan kunde inte mer göras eftersom stöd och anpassningar krävde att A var närvarande i skolan. A valde också i flera fall att inte nyttja det stöd hon erbjöds.

Vid skälighetsbedömningen ska även ekonomiska och praktiska möjligheter beaktas. I detta fall har stöd från skolpsykolog, som skolan har anställd på heltid, getts i stor omfattning. Skolans fokus har varit att få A:s skolfrånvaro att minska genom exempelvis exponeringsplan och samtalsstöd. Det stödet har många skolor inte tillgång till. Skolan hade vid tidpunkten inte heller tillstånd till distansundervisning, vilket få skolor hade då. Det var därför inte en anpassning som skolan kunde ta till. Det fanns därför inga nya stöd som skolan kunde ta till. Därutöver har det varit svårt att stötta A. Hennes vårdnadshavare har varit i kontakt med skolan mycket ofta och bland annat haft starka åsikter om vilka anpassningar som lärarna skulle göra. Detta har av lärare beskrivits som ett arbetsproblem och har påverkat vilket stöd som har kunnat ges. Om tingsrätten skulle komma fram till att A har diskriminerats skulle det även få stor ekonomisk påverkan på många skolor eftersom det skulle betyda att många elever med A:s problematik skulle behöva omfattande stöd.

Malmö mot Diskriminering har anfört i huvudsak följande.

Det förnekas att skolan har vidtagit skäligen åtgärder för att ge A det stöd hon haft behov av. Det vitsordas i och för sig att skolan vid något eller några tillfällen under vårterminen 2019 och även i viss mån därefter erbjudit A

angivna extra anpassningar och vissa övriga insatser. Åtgärderna var dock inte tillräckliga för att försätta A i en jämförbar situation i förhållande till elever utan A:s funktionsnedsättning. Det är inte endast fråga om en formaliabrist utan har fått konkreta konsekvenser för A. En förnyad utredning hade ökat A:s chanser till ett stöd som mötte upp hennes individuella behov. Det är i stort sett omöjligt att bevisa vad som skulle ha kommit fram av en förnyad utredning. Utvecklingsläraren har på fråga beskrivit att ”jag tror inte att utfallet hade blivit jätteannorlunda”. Det finns inte heller någon bevisning om hur A förhöll sig till kunskapskraven i varje ämne hon var underkänd i eller att A fått berätta om vad hon tyckte var viktigt. Skolpsykologen hade visserligen en god insyn i A:s läsningar och svårigheter. Det framgår även att skolan hade viss kunskap om A:s svårigheter och behov om man slår ihop alla utredningar. Det finns dock ingen bevisning som visar att skolpsykologen hade en samlad bild om hur det gick i alla ämnen och vad som krävdes. Det har visserligen framkommit i förhören att skolpsykologen funderat över vad som var bäst för A och att skolpsykologen, utvecklingsläraren och specialpedagogen pratade med lärarna och även hade tät kontakt med vårdnadshavarna. Det innebär dock inte att de i maj 2019 hade en samlad bild över A:s hela situation. Det finns inte heller någon bevisning om vilket pedagogiskt stöd som fungerade eller vilka mål hon behövde klara i varje ämne, vilket får anses vara en miniminivå. Skolan hade både praktiska och ekonomiska förutsättningar att utreda A:s behov och se till att hon erbjöds de individuellt utformade stöd som hon faktiskt behövde utifrån en helhetsanalys.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Utgångspunkten för bedömningen är de krav på tillgänglighet som anges i skollagen. Som framgått ovan har skolan inte levt upp till dessa krav. Det krävs dock att avvikelserna har lett till mer konkreta följder för tillgängligheten för A för att det ska vara fråga om diskriminering (se NJA 2024 s. 386 p. 43).

Det är ostridigt att A erbjudits en rad extra anpassningar och andra åtgärder. Kommunen har även gjort gällande att A erbjudits särskilt stöd.

Särskilt stöd kan exempelvis vara enskild undervisning, elevassistent eller anpassad studiegång. Det är mer omfattande eller regelbundna specialpedagogiska insatser som utgör särskilt stöd. Tingsrätten bedömer att det inte är visat att A har fått möjlighet att jobba med skoluppgifter i skolbiblioteket med skolpersonal. Det är ostridigt att A erbjöds stöd av specialpedagog i mars 2019, fasta tider hos skolpsykolog för att arbeta med läsningar och skoluppgifter samt vissa tider med utvecklingsläraren. Kommunen har även gjort gällande att A haft anpassad studiegång. Detta är insatser som typiskt sätt skulle kunna anses utgöra särskilt stöd. Även insatsernas omfattning och varaktighet ska dock beaktas vid bedömningen om vad som kan anses vara särskilt stöd. Det är i målet utrett att A under den aktuella perioden erbjöds tid hos specialpedagog totalt tre timmar i veckan, även om hon under stora delar av perioden valde att inte nyttja dessa. Det är dock oklart hur många timmar under aktuell period som A erbjöds stöd av skolpsykologen och utvecklingsläraren för att komma i kapp med skolarbetet. Det är inte heller utrett i målet hur mycket tid som skolpsykologen och utvecklingsläraren faktiskt kunde avsätta för att hjälpa A med skolarbetet och i vilka ämnen. Detta gör att det är svårt för tingsrätten att dra några slutsatser om i vilken omfattning och med vilken varaktighet som A erbjöds insatserna, även om det är visat att i vart fall tid med skolpsykologen och specialpedagogen erbjöds mer eller mindre regelbundet. Det är inte heller tydligt för tingsrätten vad den anpassade studiegången skulle ha bestått i vid var tid. Tvärtom framgår det av handlingarna i målet att skolan valde att inte fatta något beslut om anpassad studiegång.

Av utredningen framgår även att skolan sedan höstterminen 2018 i samråd med A:s vårdnadshavare vidtog en rad andra åtgärder och extra anpassningar för att möta A:s problematik och att den typen av åtgärder fortsatt vidtogs under hela

perioden i målet. Frågan är om insatserna och stödet sammantaget var skäligen och tillräckliga under perioden i målet för att utbildningen skulle vara tillgänglig för A och för att A skulle komma i en jämförbar situation med andra elever som inte har A:s funktionsnedsättning.

Så som tidigare har konstaterats genomförde skolan inte någon förnyad pedagogisk utredning och åtgärdsplanen uppvisade stora brister. Enligt tingsrättens mening går det därför inte att veta om A behövde annat stöd och anpassningar eller befintligt stöd i annan omfattning samt om de insatser och stöd som sattes in faktiskt var det stöd och de insatser som A behövde. Denna brist bör gå ut över skolan som ansvarig part för utredning och dokumentation (jmf NJA 2013 s. 145 p. 55 ff.). Tingsrätten bedömer därför efter en samlad bedömning att Kommunen inte har visat att åtgärderna och det stöd som skolan erbjöd A, även om det stundvis varit omfattande, vid var tid har varit skäligen och tillräckliga. Det hade dessutom varit både praktiskt och ekonomiskt möjligt för Kommunen att närmare utreda A:s hela samlade situation.

De konkreta följderna var att A under perioden i målet inte fick sådant individualiserat stöd som behövdes för att fungera tillfredsställande i skolan i alla ämnen. Resultatet blev att A:s frånvaro låg på en hög nivå och att A gick miste om stora delar av sin grundskoleutbildning under den perioden.

Sammantaget har Kommunen inte visat att det under den i målet aktuella perioden vidtogs sådana åtgärder för tillgänglighet som var skäligen. Kommunen har, i egenskap av huvudman för skolan, utsatt A för bristande tillgänglighet under perioden 2 maj 2019 till och med januari 2020. A har därmed utsatts för diskriminering. Kärnålet ska bifallas.

Vilket belopp ska utgå i ersättning?

Vad gäller beräkningen av diskrimineringsersättningens storlek gör tingsrätten följande bedömning. Det finns inget som tyder på att skolan har haft för avsikt

att diskriminera A. Det kan också konstateras att skolan vidtog ett stort antal åtgärder för att adressera A: svårigheter, även om de åtgärderna inte var tillräckliga. Diskrimineringen har dock inneburit konsekvenser för A:s möjlighet till grundskoleutbildning, vilket är allvarligt.

I NJA 2024 s. 386 hade huvudmannen för en grundskola ansetts diskriminera en grundskoleelev med funktionsnedsättningen autism under en period om sex månader genom att inte uppfylla skollagens regler om särskilt stöd. Diskrimineringsersättningens storlek bestämdes där till 20 000 kr, varav 10 000 kr avsåg upprätelseersättning och 10 000 kr avsåg preventionspåslag.

Vid en samlad bedömning, och med beaktande av att det i detta mål är fråga om diskriminering av en grundskoleelev med funktionsnedsättningen autism under åtta månader, finner tingsrätten att den diskrimineringsersättning som begärts är skälig och ska utgå.

Om räntan råder inte tvist.

Rättegångskostnader

Mot bakgrund av utgången ska Malmö mot Diskriminering tillerkännas ersättning för hela sin rättegångskostnad. Malmö mot Diskriminering har yrkat ersättning med 18 843 kr, varav 900 kr avser ansökningsavgift och 17 943 kr utlägg för resa och logi i samband med den muntlig förberedelsen och huvudförhandlingen i målet. Kommunen har vitsordat yrkandet som skäligt och ska därför betala denna kostnad.

Ingen ränta ska utgå då det är fråga om ett förenklat tvistemål.

Sekretess

Malmö mot Diskriminering har begärt att domstolen förordnar om fortsatt

sekretess för uppgifterna i samband med att rätten slutligt avgör målet, enligt 43 kap. 5 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen, samt att sekretessen ska bestå också för uppgift som tas in i domstolens dom eller annat beslut, enligt 43 kap. 8 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen.

Det finns förutsättningar att förordna om fortsatt sekretess på sätt som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR TILL SVEA HOVRÄTT; se [bilaga 1](#) (TR-02)

Överklagande ska ha kommit in till tingsrätten senast den 10 december 2025.

Prövningstillstånd krävs.

Sanna Valind Godeau

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.